

शिक्षकांक सुचोवणी

आमी भारतांतल्या वेगवेगळ्या प्रदेशांतली वेगवेगळीं कांय गितां सुचयल्यांत. हे वळेरेंतलीं उण्यांत उणी पांच गितां शिकोवपाची विनवणी आमी शिक्षकांक करतात. भुरग्यांक शिकपाक मजा येतली अशें तुमकां दिसता अशीं प्रादेशीक गितांय तुमी शिकोवंक शकतात..

अध्याय 9

विविधतायेचे राग

भारताच्या संगीत नक्षीकामाचो अभ्यास करप

उद्दिष्ट: भारतीय संगिताच्या विंगड विंगड प्रकारांतलीं गितां आयकप आनी शिकप..

एक मणिपुरी गीत शिकुया

हा उरित नपांगबी

भास : मणिपुरी

हा उरीत नापांगबी, नमाना कौवी ताडबी
नापना कौवी खुमदावी
या होय होय या होय होय या या ताहोय होय
उरित नगंगबी खुनू चायजोन
नापंगी फोउका अयाम्बा
या होई हुई या या ताहोई हुई

अर्थ

उरीत ह्या पक्ष्याक आवयचो वा बापायचो उलो आयकूंक मेळ्ळो ना. ताळयो मारून पक्ष्याक उलो मारात. तांबड्या रंगाचें सुकणें उरीट हें पोट आशिल्ल्या

0680CH09

आनी उंच उडपी पारव्या सारको आसता. ताळयो मारून पक्ष्याक उलो मारात..

केरळांतलें बोट गीत शिकात

एक वंचीपट्टू शिकात. वंचीपट्टू पारंपारीक बोटींच्या सर्ती कडेन, खास करून केरळांतल्या बॅकवॉटरांत जावपी नामनेच्या सर्प बोटींच्या सर्ती कडेन संबंदीत आसा. ह्यो बोटी सर्ती राज्यांतल्या सांस्कृतीक उत्सवांचो एक अविभाज्य भाग आसात. तांच्या वांगडा जिवंत आनी लयबद्ध बोटीचीं गितां आसतात..
केरळ सर्प बोट सर्त

केरळ स्नेक बोट सर्त

कुट्टनदन पुंजायिले

भास: मलयाळम

कुट्टनादन पुंजायिले

कोचू पेन्ने ल्हान पेन्ने कुयिलाले

बासरीचो दंश करचो न्हय, बांसरी जायना, गुट्टानाथन पुंजयिले मारुं

नाकात थोम

कोचुपेन्ने कुयिलाले, थिट्टी थारा थेई थोम

कोट्टु वेनम कुझल वेनम, कुरावा वेणम

(ओ ... थिथित्ता थित्तिथार्थ थिथार्थ थिथार्थ थट्टा

थेई थोम) × ४

म्हाका झेंडे जायनात, म्हाका झेंडे जायनात

आमी विजयश्री लाली तरार्थ

(ओ... तिथिथारा तिथिथार्थ तिट्टार्थ तिताई तिताई टका

थेई थोम) × ४

करुथा सिरक्कू वाचू थित्थार्थ थाक्का देई देई थोम

जशें राजहंस पक्षी, कुडचडें सारकें, काळ्या पाखां आशिल्ल्या राजहंसा

भशेन उडी मारपी आनी धांवपी घोवा सारको (ओ... तिथिथारा

तिथिथार्थ तिट्टार्थ तिताई तिताई टका

थेई थेई थोम) × ४

अर्थ: ह्या गितांत केरळांतल्या कुट्टनाड वाठाराची सोबीतकाय दाखयल्या, आनी तातूंत गावपाची आनी सैमीक भोंवतणचो आस्वाद घेवपाची इत्सा उक्तायल्या.

तुमकां खबर आसा ?

एक उत्कृष्ट संगीतकार 1926 वर्सा आसामच्या सादिया हांगा जल्मल्लो, जाचें नांव भुपेन हजारिका. तो एक पार्श्वगायक, गीतकार, संगीतकार, कवी, अभिनेतो, कलाकार, संपादक, चित्रपट निर्मातो आनी शिक्षणतज्ञ आशिल्लो जाका सुधा कोंठो ह्या नांवान चड प्रमाणांत वळखतात. ताणें संगीताचो 'समाजीक बदलाचें साधन' म्हूण उपेग केलो आनी प्रेरणादायी गितां रचलीं. तांकां भारतरत्न, दादासाहेब फाळके पुरस्कार, संगीत नाटक अकादेमी अशे जायते राष्ट्रीय पुरस्कार फावो जाल्यात.

ईशान्येक आसामांत ई मातिरे मोरो मोटे सारकीं गितां आसात

आमी गीत शिकूया.

भास: **आसामी**

हे मातिरे मोरो एकूण
माती सुमिलो
ह्या खिणाक जिविताचें
चित्रूय पुसून उडयलें

हागाच्या तळाक खूब
पयशे लागतात म्हूण
पयसुल्ल्यान लागता कारण
तातूंत अन्हा अन्हा लागता
भुंयेच्या छातींत
मनशाची मालती बूटलॉन

आयज मनशाच्या पातकान
हुदैर थापना हजवा
हुदयनच्या हुदानचो हुदीन
नोटोनाची नदर देंवती

अर्थ: गायक मळबाच्या रंगांनी वा सागराच्या मोतयां परस धर्तरे विशीं आपुलकी व्यक्त करता आनी ताचेर आनंद मेळोवपाची चर्चा करता..

सुर्यप्रकाश वा रानां आदी निसर्गाचीं सगळीं आंगां धर्तरेचेर आसात आनी तीं खूब मोलादीक आसात अशें गायकाक दिसता.

अस्तंतेकडल्या गुजरात भुंयेर वचून गीत शिकोवया, पोतना जे दरिया मा

भास : **गुजराती**

म्हाका सांग खलासी
स्वताच्याच दर्यांत बुडटना
व्हडली उडी घेवपी कोण ?
ताच्या तळव्याचो
थाव म्हाका दी.
म्हाका सांग तो
खलासी कोण ?
गोटी लो, तामे गोटी लो गोटी लो

अर्थ: ह्या गितांत जिणेचें रुपकात्मक वर्णन दर्यातल्यान जावपी प्रवास असो केला. बोटीचो मनीस दिका आनी उद्देश दिवपी मनशाचें प्रतीक आसता, जाल्यार मोतयां ह्या अणभवांतल्यान मेळिल्ले मोलादीक खीण वा खजिनो दाखयतात.

गुजरातांतलो गरबा शिकूया

गरबा हें संगीताच्या पारंपारीक प्रकाराचें आनी लोकनाचाचें नांव जें चड करून नवरात्राच्या उत्सवा वेळार सादर करतात. धोल, तबलें, ढोलक हीं पारंपारीक ताल वाद्यां आनी हार्मोनियम, बासरी हीं मधुर वाद्यां ह्या प्रकारांत वाजयतात. ताळयो मारप, दांडिया दांड्यांनी मारप आनी टॅप करप अशे शारिरीक तालवाद्य चड लयबद्ध थर घालतात. मधुर नमुने आनंद आनी उत्सवाची भावना जागृत करतात. नर्तकी श्रीकृष्ण (कानुडा) कडेन आशिल्ल्या आपल्या मोगा विशीं गायता.

तुजी बंकी रे

तारी बंकी रे पघलदी नू
फांतुरी माने, घंटुरी ऑटो
कोउंसुर कानुदा थाणे अंतु
तारी पगनु रे पागारू चाम
पांतू री माने, गंधु री ऑटो
कौनुरे कानुदा थाने अंतु

अंतू अंतू फांतुरी माने
गंधु री ऑटो कोउंचुरे कानुदा थाणे
अंतु तारी बंकी रे पघलदी
नू फांतुरी माने, गंधु री ऑटो
कौनुरे कानुदा तने अंतु अंतू

थाविल

चेंदा

आमी एक तमीळ गीत शिकूया

अथिंथोम

अथिन्थोम थिंथियम थोमडणा

थिंथाधी थिंथोम

थाकथिंथोम थिन्थियम

थोमडणा थिन्थाधी थिंथोम

आदथा जाववधू मनम आदिदुं बोम्मी

देवाचें संगीत आयकून घे

म्हजें गीत म्हज्या काळजांत आयलां

ज्या जाग्यार तो गायना तो जागो म्हळ्यार एंगाडी

बोम्मी

मुक्कन्नन मुठागा हांणी दिल्लें गीत वाचलें

गाण्यांत म्हाका लाखांनी काळजां

अथिन्थोम थिंथियम थोमडणा

थिंथाधी थिंथोम

थाकथिंथोम थिन्थियम

थोमडणा थिन्थाधी थिंथोम

अर्थ: हें गीत गायनाच्या आनंदाचो सोद घेता. ह्या गीतांत लयबद्ध घटक आसतात जाका लागून तें आकर्शक जाता.

कन्नड गीत

चेलुवय्या

चेलुवय्या चेलुवो थानी तंदनाना

चिन्माया रूपू कोलान्ना कोले

चेलुवय्या चेलुवो तानि तंदना

चिंमया रूपू कोलान्ना कोले

देखीक, चित्रदुर्ग किल्लो पळोवप

वयर चडप आनी म्हज्या मूळ

गांवांत पळोवप.

चेलुवय्या चेलुवो थानी तंदनाना

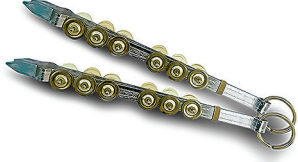
चिन्माया रूपू कोलान्ना कोले

चेलुवय्या चेलुवो तानि तंदना

चिंमया रूपू कोलान्ना कोले

अर्थ: कर्नाटकाच्या सोबीतकायेचो उत्सव करपी हें एक आनंदी लोकगीत. कर्नाटकांतल्या भव्य चित्रदुर्ग किल्ल्या सयत भोंवतणच्या गजालींची सोबीतकाय पळोवपाक हें गीत तुमकां आमंत्रण दिता..

आमच्या देशांतल्या दरेका वाठाराक देशी आशिल्ल्या वेगवेगळ्या प्रकारच्या गितां विशीं शिकतना 'विविधतायेचीं गितां ह्या अध्यायाच्या माथाळ्याची सार्थकता तुमकां कळ्ळी आसतली.

चिमटा

ओ जिंद माहे बाजार

भास: पंजाबी

आनी जिंद माही बाजारे...
ओ जिंद माही बाजारे कुमलैयां
वे तेरियन लाडलियां...
ते . तेरियन लाडलियन परजायांचेर
कडक. परतून पैज...
कडक करची न्हय?

(उम्मा... उम्मा... उमा... उम्मा...
उम्मा... उम्मा... उम) × 2

बेहीचो एक खीण आमी वचूया
के एक पल बेही जाना मेरे मखना
वे तेरे बाजू ओये तांकां. वेद सख्राच्या
एका खिणाक तुजे फाटल्यान वचपाक.....
म्हज्या आवाहनाक फोन करपाक एक खीण वचूया...

(उम्मा... उम्मा... उमा... उम्मा...
उम्मा... उम्मा... उम) × 2

अर्थ: हें गीत मोग, आनी प्रियजनांच्या परतून येवपाची
तळमळ आनी एकठांय घालयल्ले मोलादीक खीण
व्यक्त करता.

क्षत्रिय कुलवत्सन

भास: मराठी

क्षत्रिय कुलवातांस सिंहासनदेश्वर
श्रीमंत छत्रपती शिवाजी महाराज की जय
आर आले रे रे (आले आले रे)
आर मराठे आले रे (आर मराठे आले रे)
शान किंगसा वांगडा (शान किंगस)
घेऊन)

आवता राणी निगळे रे (जय भवानी)
आर तुफान पेटल (तुफान पेटल)
एक गनिम खेताल (गानिम खेतल)
तार येकास नव हे

घेतलो आमचो शिवबाच (आमचो शिवबाच घेतलो)स्वासांत
राजा आनी उत्कटतेत राजा
घायांत राजा आनी जिवितांत राजा
भावांत राजा मरणांत आर हो मरणांत राजा
शिवबा आरआर...

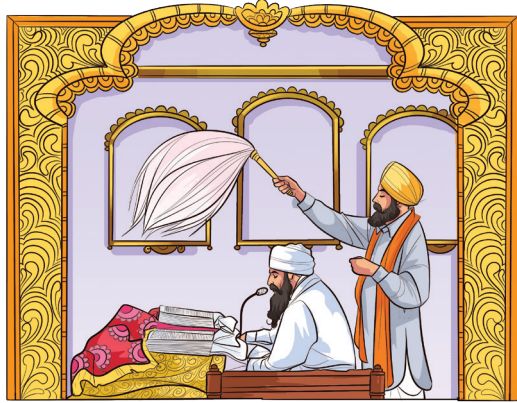
अर्थ: छत्रपती शिवाजी महाराजाचो वंश, पराक्रम आनी कर्तृत्व
हांची तोखणाय करून हीं गीतां तांकां आर्गां ओंपतात. ताच्या
फुडारपणा विशीं आनी धाडसा विशीं ते श्रध्दा, आनी तोखणाय
उक्तायतात.

पोतयो

तुमकां खबर आसा?

समाजांतल्या परंपरा आनी चाली
रितींतल्यान भारतीय संगीतान खूब
आकर्शण मेळयलां. भक्ती वा भक्ती,
भारतीय संगीत अभिव्यक्तींत मुखेल
आकृती म्हूण उबी आसा. किर्तन, शबद,
भजन आनी कव्वाली संगीताच्या ह्या
भक्ती आंगाची देख दितात.

दैवीक भक्ती मार्ग

भुरग्यांनी लोक वेगवेगळ्या भक्ती रचणुकांची पुजा
करतना आनी गायतना पळयला आसूंक जाय.
तातूंतल्यो कांय गजाली आमी शिकूया.

किर्तन

भारतरत्न भीमसेन जोशी हांणी गायिल्लें
भास: मराठी

जो का रंजाळे तायसी होणे जो आपुले
खावपाची आवड जाणून
घेवपाक टॉय साधू ओड
तुकामान सांग देवाच्यो
कितल्यो मुर्ती

अर्थ: संत तुकाराम हांची ही रचना अभंग किर्तन
म्हूण करतात. ह्या गितांतल्यान संदेश मेळटा, "खऱ्या
मनशाक जो खोलायेन जाणवता, आनी दुसऱ्याच्या
दुख्खां आनी दुख्खां कडेन सहानुभूती दाखयता, ताका
वळख. अशा दयाळू व्यक्तींच्या काळजांत देव रावता"

शाबाद

नानक, हुस्को करूं नाका,
चिंता म्हळ्यार टीआयएस!
जल मेह जंत उपैयां,
टीना भी रोजी दे!

नानक, हुस्को करूं नाका,
चिंता म्हळ्यार टीआयएस!!
उठूंक ना, पळोवंक जायना!,
हांव न्हेसतां, हांव न्हेसतां!

जया का अहर जाय,
खाना ये करे!
उपये सायरा, तिना,
भी सार करे!!

नानक, हुस्को करूं नाका,
चिंता टीआयएस तसोच आसा!

अर्थ: शाबाद हें गुरूद्वारांनी गावपी गीत. हें गीत चड चिंता
करपा आड सल्लो दिता कारण सगळें निमाणें दैवी इत्से वरवीं
थारता. देवान उदकांत वनस्पत आनी जीव निर्माण केल्यात.
तशेंच तांकां पोट भरपाची वेवस्था केल्या. गुरू नानक आपल्या
शिष्यांक चिंता करपाचें सोडून विस्वास दवरपाक सांगता. न्हंय
आसूं वा म्हासागर, तातूंत रावपी जीव निसर्गाच्या नेमा प्रमाण
रावतात तशें तिगून उरपाक शकतात. सर्वशक्तिमान सगळ्या
प्राण्यांचो सांबाळ करता.

भक्ती गितां – इगर्जेंत गायलीं

*Give me oil in my lamp, keep me burning
Give me oil in my lamp, I pray
Give me oil in my lamp, keep me burning
Keep me burning till the end of day
Come on and sing Hosana sing Hosana sing
Hosana
To the King of kings*

अर्थ: हें गीत क्रिस्तांव भजन आसा. तातूंत सर्वशक्तिमान देवा विशीं आपली श्रद्धा आनी भक्ती दवरपाक सांगता. तातूंत राजांचो राजा म्हूण जेजू क्रिस्ताची तोखणाय आनी पुजा जाता

एक सूफी गीत शिकुया

मो मिना मा

भास: फार्सी

मोमा मा दूद लेके ये जिस्मशा मांय
दूद पूण जाय
जुम्मा बातम जान हे शान

अर्थ: सूफी गीत आयकून शिकात. 'द फेथफुल आर वन सोल' हें कुराणांतल्यान प्रेरीत जावन आनी जलाल उद-दीन मुहम्मद बलखी, जाका रूमी अशेंय म्हणटात ताणें फार्सी भाशेंत बरयल्ल्या उपाख्यानांचो आनी कथांचो संग्रह 'द फेथफुल आर वन सोल' हें काव्य. 'विस्वाशी एक आत्मो' ही कविता आमच्या सगळ्यां

भितर आशिल्ल्या एका देवत्वाची म्हायती दिता. जेन्ना आमी आमच्या शारिरीक आवरणांतलीं आडमेळीं काडून उडयतात तेन्ना आमकां दरेकल्याक, आत्म्याक चालना दिवपी जीवशक्ती एकूच आसा, हें आमकां जाणवता.

भारतीय संगिताचे प्रकार

भारतीय संगिताचे जायते प्रकार शिकपाक आमकां मजा आयली – शास्त्रीय संगीत, प्रादेशीक संगीत,

भक्ती संगीत आदी. विंगड विंगड वाठारांतलीं गितां शिकप ही फकत मजा न्हय तर आमच्या देशांतल्या वेगवेगळ्या राज्यांची थळावी संस्कृताय आनी परंपरा समजून घेवपाक आमकां मजत जाता हें आमकां जाणवता. विंगड विंगड प्रकारचीं गितां वेंचून काडात आनी तीं शिकात. वर्गांत, संमेलनांत वा तुमच्या इश्टांक आनी घरच्यांक सादर करात.

